

*Ми любимо не те, що бачимо,
а те що уявляємо.*

Я прокинувся раптово й опинився посеред уламків неспокійного сну. Мені наснилися певні кадри, чи то пак — певні слайди з прожитого — дитячі спогади, старенькі київські вулички, прогулянки з пасіями, колишніми і тепе-рішньою...

Нас не повинні вранці зривати будильники. Най-гірше, що ми прокидаємось за кілька миттєвостей до пронизливого електронного вереску будильника. Ми прокидаємось, і нам хочеться виграти бодай півгодини, щоб заплющити очі і ще поніжитися, подрімати, зустр-їтися у снах з коханими, але ми усвідомлюємо, що от-от все зупинить перший ранковий звук.

Машинально вимикаю будильник, він навіть не встигає пікнути. Дивлюся у вікно з п'ятого поверху, прислухаюся до передсвітанкової тиші, яку де-не-де порушують шкрябання двірникової мітли та тупцяння нещасних, що вигулюють собак.

Загалом я звик прокидатися рано, тоді день здаєть-ся довшим і я багато встигаю зробити. Мені подобалося спостерігати вранці, як під моїм вікном стрибають по деревах білки та гніздяться сороки. А зараз темрява і ледь-ледь чутно спів птахів та сонне каркання вороння.

Телефонний дзвінок сповіщає про прибуття таксі. Мама похапцем проводить мене, адже у неї сьогодні важливе засідання.

У моєму під'їзді пахне хлоркою. У такий спосіб мої сусіди намагаються спекатись кошенят, що засіли у підвалі. У Європі, до якої ми так прагнемо, давно вже засто-совується процедура стерилізації безпритульних тварин. Звісно, це дуже дорого, однак набагато гуманніше, ніж віддавати маленьких пухнастиків «на мило».

Їду у таксі. Поволі розвиднюється. По радіо звучить шансон: «Я уважаю мужской труд». Роздивляюся старенькі будинки з фресками і барельєфами: класичні гіганти, жіночі обличчя, легендарні бородані, виноградні грона та інші архітектурні цікавинки. Шкода, але коли я повернуся до Києва, то їх напевне вже зруйнують і побудують на цьому місці щось громіздке, співзвучне з радянською гіганто-манією. Або ж цілковитою недбалістю доведуть їх до руйнації.

Таксі в'їхало на лівий берег. У спальних коробках де-не-де вмикають світло — готуються до школи, до університету, до нового робочого дня. Вранішній затишок випромінюють вікна кухонь та ванних кімнат. Уявляю ранкові запахи та почуття: теплу постіль, свіжість душі, шампунь «Кря-кря», оладки, яешню, різноманітні каші, ранковий чай, шурхо-тіння свіжих газет, запашну каву, випрасуваний одяг, до-світ-ню метушню, прощання...

Таксі виїхало на Бориспільське шосе. Шосе майбутніх зустрічей та розлук. На вулиці вже розвиднілося, проте ліхтарі ще світять. Рекламні стенди та білборди супроводжують

мене усю дорогу. Останнім часом з'явилася тенденція спонукати громадскість до сплати податків та інших платежів. Задоволені обличчя дивляться на мене зі стендів з написами: «Сплачені податки — щаслива країна», «Сплачені податки — безкоштовна освіта», «Сплачені податки — профінансована медицина» тощо. Але чому за мої податки утримуються серійні вбивці та маніяки? Чому за мої податки будуються котеджі, купуються дорогі автомобілі та стільникові телефони, оплачуються відпустки депутатам на закордонних курортах?

А ще чомусь обабіч траси люди живуть у наметах. Це вони страйкують проти незаконно забраної землі. Але влада їх геть не помічає...

З такими не вельми веселими думками я доїхав до аеропорту. Після паспортного контролю я машинально обернувся. Мені здалося, що там була вона...

Очікування, численні перевірки багажу, світанок в *Duty free* і нарешті я в літаку на Париж, де гарненька стюардеса пропонує мені вибрати напій до сніданку.

Але слід відзначити, що було до цього. Була купа документів для Паризького університету і віза. У Європу через... візу. Мені прикро писати про це, але з українців так збиткуються збиранням візових документів, нескінченними чергами, довгими медоглядами, банальними крайнощами та додатковими формальностями у посольствах та міністерствах, немов би ми потенційні біженці-емігранти, носії хвороб та криміналу. Іноземці ж мають вільний доступ, безвізовий в'їзд в Україну.

Пригадую як мене, тоді ще студента другого курсу, попросили перекладати іноземній делегації університету-партнера. Іноземці поцікавились, як завоювати прихильність українки. Я, після кількох келихів, жартома відповів що для цього достатньо... бути іноземцем. Адже українських дівчат зачаровує іноземна мова, іноземна валюта, престиж та можливість виїхати за кордон. На моє превелике здивування, під час «прощальної вечери» в нічному клубі кожен з представників делегації «тримав під пахвою» вродливу україночку старшого шкільного віку.

Не слід звинувачувати мене у ксенофобії, і я зовсім не вважаю нас «нацією повій». Мені неприємно чути і я не вірю, що на московських і східноєвропейських вокзалах українських

повій більше, ніж власне пасажирів. Просто усвідомлення ізольованості та гострі соціальні проблеми призвели до відпливу не лише «мізків» (себто від'їзду науковців), а й краси...

Київ відносно ближчий, ніж Таїланд чи Бразилія і порівняно дешевший, ніж Берлін чи Амстердам. Так от саме через те, що іноземці мають безвізовий в'їзд в Україну, Київ перетворився на секс-столицю. Завдяки спеціалізованим сайтам можна оформити поїздку до Києва «All-inclusive» (все включено) — проживання, харчування та сексуальні утіхи...

Тим-то й приїждять до Києва не так для того, щоб помилуватися Софією Київською чи Печерською Лаврою, а щоб розважитись з Київською Софією чи Лаурою Печерською.

Дівчата прагнуть оформити візу для Опер (Au-paire). Це програма, згідно якої студентки приїждять до іншої країни для догляду за дітьми та з метою вдосконалення іноземної мови. Але чимало студенток-«опереток» приїздили не заради іноземної мови та нянькання дітей, а з метою знайти чоловіка-іноземця.

Також дівчата задля отримання візи мусять подати декларацію про доходи батьків. Ця принизлива бюрократична процедура необхідна французькій владі, щоб пересвідчитися, що батьки зможуть оплатити квиток і дівчині не доведеться заробляти проституцією, аби придбати квиток додому.

Політ понад хмарами завершився і я опинивсь у Паризькому аеропорту. Аеропорт скидається на сучасний Вавилон, де, як у вулику, панує безліч мов, культур, облич та відтінків шкіри. Проте, за межами аеропорту на мене чекало те саме...

Після усіх митних формальностей я пірнув у метро. У Парижі 14 ліній «класичного» метро та 5 ліній RER (під-земна електричка, що поєднує центр з передмістями); вони створюють не просто підземні лабіринти, де можна легко заблукати і довго шукати потрібну станцію;

це підземне місто, нори-коридори, певний «андеграунд» з його інфраструктурою: магазинами, кафе, туалетами та обслугою: наркодилерами, кишеньковими злодіями, музикантами, артистами, продавцями, мишами, щурами, жебраками та «прописаними» тут бомжами. Останні можуть місяцями не бачити денного світла, адже ночують, харчуються і справляють свої фізіологічні потреби саме тут, під землею — у хитро-сплетіннях метрополітену.

Відстань між станціями у Парижі невелика, тому завдяки метро можна дістатися до кожного історично цікавого місця. На відміну від київського мармурового декору, стіни тут вкриті білою плиткою, немов у басейні або лікарняному кабінеті. Більшість станцій тут подібні, всі тунелі розписані графіті. На станціях де-не-де лишилися старі написи (назви станцій та напрямів) і стара реклама. Найстаріше підземелля знаходиться на сьомій лінії (станція Шатле, напрямом Курнов). Ці ходи використовувалися ще за часів Людовика XIII.

Станція метро «Сіті» виглядає немов підземний завод, адже вихід на поверхню здійснюється через величезну металеву трубу. Станція «Ар е метьє» на 11 лінії виглядає немов підводний човен Наутіліус. На пероні «Ліонського вокзалу» (14 лінія) є зимовий сад, а при виході з «Мадлен» — настінна композиція присвячена... Курочці-Рябій. Це подарунок від Московського метрополітену.

Ще одна особливість Паризького метро — наземні лінії. Це дещо схоже на відрізок метро від станції «Дніпро» до «Лісової» у Києві, але будинки тут стоять набагато ближче до колії. Тому тутешні жителі прокидаються не від співу птахів, а від гуркоту коліс близько п'ятої ранку.

Їдучи у переповненому вагоні і відчуваючи на собі недобррозичливий погляд кремезної пасажирки з пакунками під пахвами, я міркував про київський метрополітен. Якщо для паризької підземки характерний запах сечі, яєць, смажених каштанів і теплих круасанів, то у київському характерним є запах... метро. Він незрозумілий і незрівнянний водночас, особливо на нових станціях. Запах приємної прохолоди, несподіваних зустрічей та не менш несподіваних розлучень.

Київський метрополітен — немов підземний мармуровий палац. Хоча подекуди лишилися ознаки радянської влади — зірки, серпи й молоти та «миртрудмай», архітектура кожної станції символізує певний підхід: радянський ампір, банальна колонада, візерунки, хай-тек.

Станція «Золоті ворота» чимось нагадує храм зі старовинними мозаїками і лампами у підсвічниках. Раніше вода тут стікала у чаші просто зі стіни тунелю.

Однією з найошатніших станцій вважається «Університет», вона прикрашена алеєю бюстів видатних діячів — Горького, Шевченка, Пушкіна та інших. А вхід у тунель прикрашає оранжерея. Хоч багато студентів порівнюють цю станцію зі склепом, з могилою посередині...

Станція «Шулявська» своєю мозаїкою зі щасливими робітниками нагадує прохідну заводу «Більшовик». Вихід з «Театральної» прикрашено гіпсовими соціалістичними голубами на стелі та радісними людьми по стінах.

На «Сирецькій» у кінці зали стоїть незрозуміла червона індустріальна скульптура з лампочками, подібна до генератора. А на станції «Арсенальна» є «вихід в нікуди» — довгий коридор, що веде на перон протилежного напрямку, постійно збиваючи з пантелику розгублених пасажирів...

До того ж, Києву властиві «пивні» станції: «Оболонь», «Славутич», «Дніпро», «Чернігівська», «Арсенальна».

Поки я достеменно пригадував усі цікаві київські станції — замалим не проїхав свою зупинку. Вийшовши на поверхню, я побачив оспівані вулички з їхніми знаменитими сіро-бежевими будинками. Ці будинки споруджені під орудою барона Османа, що кардинально змінив обличчя міста, розітнувши Париж вздовж і впоперек. Він створив безліч нових вулиць, облаштував парки, але зрівняв з землею старе місто. Його вулиці планувалися широкими задля безпеки — начебто так поліції легше нейтралізувати негідника. А ще так легше встановлювати гармати для розстрілу мас під час революцій і повстань...

У Парижі щойно народився новий день. Ще не встиг розвіятися ранковий запах гарячих булочок. За столиками тротуарних кафе, пани (месьє) в елегантних костюмах з краваткою, у капелюхах або беретках делікатно сьорбають ранкову каву і читають сьогоднішню хрустку газету. Не менш елегантні пані (мадам) у контрастному чорно-білому вбранні, неквапом п'ють ранковий апельсиновий сік і гортають модні журнали. Під столиками, чекаючи на госпо-дарів, нудьгують маленькі пєсики. З кафе пахне свіжо-спеченими круасанами та яєшнею, звідти лунають звуки гри у фліпер та бейбі фут — настільний футбол. Офіціант з випещеними вусами запрошує мене на сніданок. Однак я простую далі, а повз мене суцільним потоком ідуть перехожі зі свіжими багетами в руках.

Дерев у Парижі значно менше, ніж у Києві. Спорт-майданчиків — ще менше. Бруси та перекладину, що за проста стоять чи не в кожному київському шкільному дворі, тут побачиш хіба в тренажерних залах.

Мені пощастило — моє помешкання у тихому районі поряд з метро, отже йти довелося недовго. З винайманням квартири чи кімнати тут виникають проблеми, тому цим слід займатися заздалегідь. В інтернеті можна знайти непогані варіанти, і тут існує програма (www.caf.fr) що повертає певну суму грошей іноземним громадянам, котрі знімають житло протягом тривалого часу.

Мій дім — стара сіра споруда османівської доби. Приєм-но зігріває старе повідомлення на зіржавілій табличці — «Газ на усіх поверхах». Погано освітлений під'їзд огортає мене запахами старого одягу, м'яти й лаванди. Ліворуч від сходів, коло дверей консьєржа дрімає чорний вгодований і дуже пухнастий кіт. Він уважно роздивляється мене своїми зелено-жовтими очима і я вловлюю у його погляді привітність.

Немов на вежу піднімаюся старими рипучими дерев'яними сходами. Запахи у під'їзді поволі перебивають пахощі свіжого обіду. На сходах між поверхами розташовані крани з водою — у старих будинках вода постачалася лише в коридори.

Моя кімнатка на останньому поверсі. У коридорі обшарпані стіни, а з маленького віконечка видно стомлений осінній сад у дворі.

Встромляю залишеного під килимком ключа і ледь відхиливши двері потрапляю у промінь денного світла. Моя кімната зустріла мене галасом міста (бо крізь відчинені вікна чути звуки сирен та ревіння моторолерів) і запахами солодошів — шоколаду і карамельок. Я не чекав, що вона буде такою маленькою, але ж я приїхав сюди не у розкошах купатися. Це типова паризька мансарда з вікнами у стелі, зі старими меблями, вмонтованою кухнею та старими чорно-білими фото Парижа у виконанні Роберта Дуано і Віллі Роніса (українця за походженням) на пожовклих стінах. Ці два фотографісти уславилися тим, що змогли відтворити міську душу, вуличне життя Парижа протягом метаморфоз століття. Це і знамениті будівлі під особливим ракурсом, це й ігри, і торгівля, і розваги, і поцілунки, і любов у місті, яке вважається столицею кохання.

Мені чомусь одразу закортіло дізнатися, хто тут жив до мене, чия присутність ще не вивітрилася. Консьєрж, приємна дама в окулярах, розповіла мені, що тут ніхто ніколи надовго не затримувався. Як правило, квартиру винаймали або на кілька днів або на ніч. Від самого початку тут проживали слуги і гувернантки, самотні артисти, художники, поети й письменники. Після революції тут тимчасово проживали «білі» інтелігенти-іммігранти, а після війни — демобілізовані військові та дівчата у пошуках роботи в кабаре або в нічному клубі. Сюди також вчашали куртизанки. Деякі чоловіки використовували цю квартиру як «гарсо-ньєр» — таємну кімнату для зустрічей з «субретками» — слугами-коханками. Останніми, хто винаймав це маленьке помешкання, були художник та його натхненниця — натурниця. Він познайомився з нею на вулиці під ліхтарем. Її врода надихнула на писання чудових картин, які він продавав на площі Тертр. Отримані гроші він платив за оренду, а також заходив до цукерні й купував їй ласощі.

Вона стала для нього музою, богинею, коханою. А він був для неї черговим епізодом. Вона його покинула, знай-шла когось іншого. Від розпачу він не виходив з дому, не малював картин і їв усе подароване, що залишилося після неї: фруктові ведмедики, ягідні черв'ячки, персикові сердечка, шоколадні медальйони, кубики нуги, різноманітні запашні карамельки, анісові спіральки, вершкову полуницю, глазуровані цукати, пралінові мушлі, кольорові макарони, солодкі каштани, зацукровані пелюстки квітів... Він помер у самотності від цукрового діабету.

Наступного дня я пішов до університету. Це велика сіра споруда з красивими барельєфами над головним входом: фруктами, книжками і двома бородатими грецькими богами, а також затишним внутрішнім двориком з деревами, лавочками та столиками. У ньому під час перерви студенти обідають, знайомляться, спілкуються, закохуються і

палять. Восени після тривалої перерви, коли винороби починають збирати виноград, студенти починають «збирати» новоприбулих студенток. Хоча складається враження, що більшість студентів обирають тимчасові стосунки на один семестр.

Я ще не помітив дівчини, вартої окремої уваги. Але мене вразила кількість студентів з інших країн і континентів: китайці, американці, араби, африканці, індуси, скандинави, австралійці і росіяни. Більшість, як і я, носять окуляри. А це свідчить про те, що навчатися тут буде нелегко.

Мене знов терзали бюрократичними процедурами: збір документів, підписів та печаток. Я сподівався, що у Франції це все відбуватиметься набагато швидше, хоча у мене вже виробився імунітет до черг та канцелярсько-паперових формальностей. За декілька годин я вже гуляв центром міста по бруківці.

>Найпопулярніші туристичні маршрути Парижа — Ейфелева вежа, Єлисейські поля, Лувр, Собор Паризької Богоматері, Монмартр. Це трохи схоже на київські маршрути для туристів — Майдан, Хрещатик, Софія, Лавра, Андріїв-ський узвіз.

Ейфелева вежа — це, мабуть, найголовніша споруда Парижа, його символ, візитна картка, своєрідний бренд. Безліч людей, відвідавши Париж, виставляють свої фото на тлі Ейфелевої вежі на аватарку «фкантакце». Споруджена до всесвітньої виставки інженером Густавом Ейфелем, вежа має довжину 324 метри і важить 7000 тонн. Вона триповерхова — оглядові майданчики з ресторанами на висоті 57, 115 та 276 метрів. Звідси видно не тільки весь Париж з його визначними пам'ятниками та пам'ятками, а й до 60 кілометрів вдалечінь за ясної погоди. На верхівці розміщено телевізійну антену та ліхтар, що кидає гігантський промінь, який обертається і освічує небо навіть над передмістями. Вночі Ейфелева вежа мерехтить блакитним або жовтим сяйвом та щогодини спалахує міриадами вогників. На верхньому оглядовому майданчику вежі вказано напрям і відстань до столиці кожної країни. До Києва 2015 кілометрів...

Я пригадав київську телевежу. Її висота 381 метр, а з верхівки можна було не тільки милуватися панорамою Києва, але й бачити вдалині ліси зони відчуження. Потрапити на самісіньку верхівку можна було або з журналістським посвідченням або за протекцією, як це робили студенти інституту міжнародних відносин. Однак нині там встановили нові антени з небезпечним опроміненням і вхід нагору наразі суворо заборонений.

Поряд з Ейфелевою вежею є Марсове поле — зелена галявина у центрі міста, де раніше проводилися військові навчання, а зараз на траві відпочивають та влаштовують пікніки туристи й жителі міста. А ще раніше саме на Марсовому полі відбулася масова битва галлів проти римлян.

На Марсовому полі навпроти Військової школи височить стіна миру. Це дивна споруда зі скла і сталі, на якій вигравіюване слово «Мир» різними мовами світу. Щороку українці запалюють тут свічки у пам'ять про загиблих від голодомору.

Військову школу спорудили за наказом короля Людовика XV для бідних юнаків та дітей убитих офіцерів. Тут навчався Наполеон Бонапарт. Нині тут розміщене військово командування Збройних Сил Франції.

Вдивляючись у цю споруду, я пригадую національну академію оборони України. Ці потужні цегляні корпуси зі стрілчастими вікнами розташовані між Солом'янською та Севастопольською площами. Будівля академії виконана у романо-готичному стилі на початку ХХ століття. Крізь огорожу там можна було бачити військову техніку — гармати та винищувачі. Нині замість академії маємо спеціалізований суд. Ні гармат, ні винищувачів... Навколо залишилися старі будинки зведені у стилі конструктивізму.

На третій день, чи радше ніч мого перебування у чужому місті мені наснилася родина. Я бачив, як мама залишала мені зранку гроші у гаманці і сніданок у мікрохвильовці перед тим, як побігти на роботу. Мені снівся батько, який рідко з'являвся вдома (мама пояснювала це його бізнесом). А всі мої спроби зв'язатися з ним завершувалися лише поповненням мого банківського рахунку, а не безпосереднім контактом. Мені снилися мої хитрощі. Коли мені кортіло привернути увагу батьків, я перед сном клав на столі записку, в якій перелічував чого я собі хочу. Я навмисне вигадував собі щось геть непотрібне і дороге, аби мене насварили і я бодай у такий спосіб відчув їхню небайдужість. Натомість зранку поряд із запискою лежала необхідна сума...

Після виснажливого навчального дня я вирішив прогулятися старим містом — островами Сіті і Сен-Луї. Їхнє розташування нагадує київський Гідропарк або Труханів острів.

Була золота осінь або індійське літо, як співав Джо Дас-сен. Це період, коли ще тепле сонце золотить верхівки дерев, а стомлене листя тихо з ніжним шурхотом опадає, коли в повітрі, де літають павутинки, відчутно майбутні холоди, коли купальний сезон завершується і вулиці повняться сміхом школяриків. Дуже часто це період чогось нового, період початку або кінця. Мої думки поволі вертаються у минуле бабине літо. Це було лише рік тому, а здається — минула вічність. Де вона? Що зараз робить? Чи я ще існую для неї? Дістаю телефон, хочу набрати її номер, але вчасно зупиняюся. Швидше від непевності, ніж від страху. Від непевності у своїх майбутніх діях: як знайти той шлях, ту стежину, яка все поверне і знов об'єднає нас; як розбудити ті почуття, які подарувало мені минуле бабине літо? Намагаюся відігнати спогади й милуюся середньовічною частиною Парижа.

Острови Сіті і Сен-Луї — це старовинні вузькі вулички епохи лицарів та їхніх дам. Якщо Сен-Луї залишився майже недоторканим, то на острові Сіті за наказом барона Османа та Наполеона III зрівняли з землею старовинні квартали й церкви, які ховалися в тіні Собору Паризької Богоматері.

Наполеон III мав на меті створити вишукане, функціональне і чисте місто, де всі вокзали розміщені у центрі Парижа. І саме тому цей Париж, яким милуються туристи, майже позбавлений середньовічного духу.

На цих островах є чимало цікавих місць. Наприклад, «Новий міст» Пон Ноф, який є найстарішим, на ньому ще спаливали тамплієрів; сквер Вер Галан, де вранці займаються йогою, вдень туркочуть закохані, а вночі гасають пацюки; площа Дофін з кількома гарними ресторанами, книгарнями і галереями. Кажуть, що під площею Дофін унікальний мікроклімат для зберігання вин. Ця площа має форму трикутника, тому деякі сюрреалісти зображували острови Сіті і Сен-Луї у формі жіночого тіла, де площа Дофін була жаданим трикутником... Є на острові й адміністративні споруди: палац правосуддя зі старим годинником, префектура поліції і лікарня Отель Дїє. Не оминають туристи квітковий базар, Святу Каплицю з готичним куполом та Консьєржері — середньовічну в'язницю з вежами і старим циферблатом на стіні. Це місце страждань, де

Марія-Антуанетта постала перед гільйотиною. Але головною спорудою залишається величний Собор Паризької Богоматері з його геніальними вітражом та химерними горгульями, що стережуть вхід. Щодо масивних металевих вхідних дверей — існує містична легенда: їх створив невідомий юнак Біскорне. Всі ковалі заздрили йому і не могли зрозуміти як і з якого саме металу він викував ці двері. Але при урочистому відкритті двері неможливо було відчинити! Допомогла лише свята вода. А Біскорне кудись зник і його більше ніколи не бачили...

Дивлячись на собор, пригадую трагічну історію кохання горбатого дзвонаря до циганки Есмеральди. У шедеврї Віктора Гюго Квазімодо помирає, щоб лишитися поряд із несправедливо засудженою красунею. Краса — це лише початок жаху, який нам доведеться навчитися пережити...